

УДК 338

Л. І. Бровко,

к. е. н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2577-0741>

І. В. Курченко,

здобувач другого рівня вищої освіти за спеціальністю "Фінанси, банківська справа та страхування", Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-5280-3268>

DOI: 10.32702/2306-6792.2023.22.105

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

L. Brovko,

PhD in Economics, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Dnipro State Agrarian and Economic University

I. Kurchenko,

Second-level higher education applicant majoring in Finance, Banking

and Insurance, Dnipro State Agrarian and Economic University

PECULIARITIES OF THE FINANCIAL ACTIVITY OF THE FARM

У сучасних економічних умовах, особливо в умовах фінансової кризи та соціально-політичної нестабільності, забезпечення стабільності фінансового становища підприємства посідає вирішальне місце. У статті досліджується сутність та значення фінансової діяльності в фермерських господарствах та організація фінансових операцій фермерського господарства. Розглянуто основні методи фінансової діяльності в аграрному секторі. Сукупність усіх елементів системи фінансових взаємовідносин підприємства визначається низкою виробничо-економічних факторів і характеризується системою показників, що відображає існування, розміщення та розвиток підприємства. Визначено й проаналізовано напрями менеджменту фінансовою діяльністю. З'ясовано основні завдання та напрями фінансової діяльності сільськогосподарського підприємства. Пропонує ключові шляхи зміцнення матеріального становища агробізнесу. Зроблено висновок, що розвиток фермерського господарства в ринкових умовах неможливий без ефективного управління наявними фінансовими ресурсами.

In modern economic conditions, especially in conditions of financial crisis and socio-political instability, ensuring the stability of the financial position of the enterprise plays a decisive role. The article examines the essence and significance of the financial activity of the farm and the organization of the financial work of the farm. The main approaches to financial activity in the agricultural sector are considered. The totality of all elements of the system of financial relations of the enterprise is determined by a number of production and economic factors and is characterized by a system of indicators that reflects the existence, structure and development of the enterprise. The sphere of financial activity management is defined and analyzed. The main tasks and directions of the financial activity of the agricultural enterprise have been clarified. The key ways to strengthen the financial health of agrarian business are given. Hence the conclusion: without effective management of available financial resources, the development of agriculture in market conditions is impossible.

Agriculture, like other enterprises, carries out independent economic activity. Among them, the main ones are the production and trade of agricultural products for the purpose of making a profit and expanding production. Agriculture is a form of entrepreneurial activity of citizens, in which a legal entity is created, which expresses the desire to produce, process and sell agricultural products in order to obtain profit from the cultivation of land. The financial activity of the farm should be understood as the system of financial support for the activity of the farm and the achievement of the goals of the farm using various forms and methods. The main problems of agriculture are: financial and credit support of

agriculture from the state, lack of control over the market for the sale of agricultural products, low financial and credit support for agriculture from the state, lack of control over the market for sale of agricultural products, economic material weak technical base; mechanisms for long-term crediting and taxation of agriculture have not yet been developed; the quality of management of financial resources of agricultural enterprises affects the efficiency of their financial activities, including the formation, distribution and amount of profit. At the same time, due to the financial and economic activity of agricultural enterprises, the state receives its share in the form of taxes, the enterprise — in the form of net profit, and employees receive a certain amount of income by distributing and using part of the farm's net profit.

Ключові слова: фінансова діяльність, фермерське господарство, фінансові операції, фінансовий стан, фінансове планування.

Key words: financial activity, farming, financial operations, financial condition, financial planning.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Фермерське господарство (ФГ), як і інші підприємства, займається самостійно господарською діяльністю. З них виробництво і торгівля сільськогосподарською продукцією для отримання прибутку та розширення обсягів виробництва є основною. Фермерське господарство — це форма підприємницької діяльності громадян, при якій утворюється юридична особа, яка виявляє бажання виробляти сільськогосподарську продукцію, переробляє та реалізує її з метою одержання прибутку на землях, наданих для обробітку. Під фінансовою діяльністю фермерського господарства слід розуміти систему, яка використовує різні форми і методи фінансового забезпечення діяльності господарства та досягнення цілей господарства. Основними проблемами в сільському господарстві є: практично відсутня державна фінансово-кредитна підтримка сільського господарства; нерегульованість ринку збуту продукції аграрного сектору, низька державна фінансово-кредитна підтримка сільського господарства, нерегульованість ринку збуту продукції сільського господарства, слабка матеріально-технічна база господарства; довгостроковий кредит та механізм оподаткування господарства не є досконалими; якість управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств впливають на ефективність їх фінансової діяльності, у тому

числі на формування, розподіл і сферу використання прибутку. При цьому за рахунок фінансово-господарської діяльності сільськогосподарських підприємств держава отримує свою частку у вигляді податків, підприємство — у вигляді чистого прибутку, а працівники отримують певну суму доходу шляхом розподілу та використання частина чистого прибутку фермерського господарства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сільське господарство є однією з ефективних форм господарювання, надійним засобом вирішення соціальної продовольчої безпеки, фактором забезпечення соціальної та політичної стабільності країни. Дослідженню проблем організації, розвитку та ефективності діяльності фермерських господарств присвячені наукові праці провідних економістів-аграрників: Саблука П.Т., Мессель-Веселяка В.Я., Мельник Л.Ю., Макаренка П.М., Масюк Ю.В., Халатур С.М. та багатьох інших. Водночас окремі проблеми організації фінансової діяльності та інформаційного забезпечення фермерських господарств ще до кінця не вивчені. У процесі вивчення та підтвердження висновків і рекомендацій зібрано спеціальну літературу з сільськогосподарського виробництва, дані про роботу фермерських (сільськогосподарських) господарств, матеріали їх бухгалтерського обліку та фінансової звітності, вивчено матеріали наукових конференцій.

Незважаючи на те, що вітчизняні автори багатоаспектно досліджували питання ефективності функціонування господарства, потребує подальшої наукової демонстрації те, як визначити основний напрямок забезпечення ефективності функціонування господарства в умовах активізації ринкового середовища.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою даної статті є дослідження основних тенденцій та ефективності виробничо-господарської діяльності фермерських господарств, що дозволить визначити основні напрямки регулювання та стимулювання розвитку фермерських господарств, розкрити особливості фінансового стану фермерських господарств, висвітлити проблеми, які існують у її застосуванні, та розробити заходи щодо рішення цих проблем.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Від методики організації фінансової роботи багато в чому залежить своєчасність і повнота фінансового забезпечення виробничо-господарської діяльності та розвитку фермерського господарства, виконувати фінансові зобов'язання перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

Загальноприйнято вважати, що фінансова діяльність — це система різних форм і методів, яка використовується для фінансового забезпечення діяльності фермерського господарства та досягнення його цілей. Саме власне фінансова робота забезпечує життєздатність фермерського господарства та підвищує його ефективність.

Фінансова діяльність спрямована на вирішення таких основних завдань: фінансове забезпечення поточної виробничо-господарської діяльності; пошук резервів збільшення виручки, прибутку, рентабельності та платоспроможності; виконання фінансових зобов'язань перед контрагентами; мобілізація необхідного обсягу фінансових ресурсів для забезпечення виробничого та соціального розвитку і збільшення власного капіталу, контроль за ефективним і цільовим розподілом і використанням фінансових ресурсів [1].

Підхід до управління фінансовою діяльністю передбачає одночасне використання таких напрямків: фінансове прогнозування та планування; аналіз і контроль виробничо-господарської діяльності, поточна фінансово-господарська робота. Загалом це діагностика фінан-

сового стану, виявлення та мобілізація внутрішньогосподарських резервів, збільшення виручки та прибутку, зниження собівартості продукції, підвищення рентабельності та покращення фінансово-господарської діяльності всього підприємства.

Фінансова справа в сучасних умовах набула нового змісту, що пов'язано з розвитком фінансового менеджменту. Фінансовий менеджмент — це система, яка оптимізує управління грошовими потоками, що утворюються під час корпоративної фінансово-господарської діяльності для досягнення встановлених цілей і максимізації прибутку.

Фінансовий менеджмент має справу з грошовими потоками суб'єкта господарювання. Він базується на аналізі фінансової звітності, прогнозних оцінках грошових надходжень і витрат і їх залежності від змін у структурі активів і пасивів, припускаючи, що компанія розробляє обґрунтовану фінансову стратегію і тактику [2].

Формування фінансових ресурсів фермерського господарства відбувається при формуванні статутних фондів і розподілі грошових доходів за рахунок повернення авансованих коштів в основні фонди та оборотні кошти, при цьому доходи використовуються для створення резервного фонду, фонду споживання та фонду накопичення. У зв'язку з цим поняття "утворення" і "розподіл" доцільно розглядати як єдині процеси в суспільному виробництві.

Фінансове прогнозування та фінансове планування є одними з найважливіших напрямків фінансової роботи фермерського господарства. Фінансова робота на цьому етапі визначає загальну потребу в коштах, необхідних для забезпечення нормальної виробничо-господарської діяльності та можливість отримання коштів.

Виходячи з кон'юнктури ринку, фермерське господарство самостійно визначає напрямок використання та розмір чистого прибутку після оподаткування. Метою розробки фінансового плану є визначення фінансових ресурсів, капіталу та резервів на основі прогнозних значень фінансових показників, власних оборотних активів, амортизаційних відрахувань, прибутку, суми податків.

Фермерське господарство має багато переваг порівняно з іншими суб'єктами господарювання: можливість використання спеціальної системи оподаткування, сімейний характер підприємства, можливість отримання членами господарства безкоштовної приватизації землі, що використовується, можливість несільськогосподарського виробництва, конкурентне придбання земельних ділянок із земель держав-

ної та громадської власності у власність чи оренду, що суттєво зменшує законодавчі ризики, пов'язані з площею сільськогосподарських угідь.

Проте серед перерахованих переваг у фермерів є й певні проблеми, пов'язані переважно з нерегулярним наглядом за веденням бухгалтерського обліку, оскільки Методичні рекомендації № 189 з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах є явно застарілими. Тому на практиці при організації та веденні бухгалтерського обліку господарства керуються рекомендаціями, встановленими у 2001 році для селянських (фермерських) господарств, які також однозначно застаріли.

Фермерське господарство формує фінансові ресурси за рахунок власних надходжень, тобто прибутку від ведення господарської діяльності, а також може отримувати кошти від Українського державного фонду підтримки фермерських господарств на безповоротній основі та поворотних на засадах конкурсу. Розробляють перспективні, поточні та оперативні фінансові плани на основі фінансових показників. Поточний фінансовий план розробляється у вигляді балансу доходів і витрат, а оперативний план — у вигляді платіжного календаря.

Фінансова діяльність фермерського господарства характеризується великою різноманітністю виконуваних операцій [3]. Проводиться за такими напрямками:

- фінансове планування і прогнозування, спрямоване на визначення загальної потреби в грошових коштах для забезпечення господарської діяльності;

- оперативна фінансова робота — це комплекс заходів щодо мобілізації необхідних грошових ресурсів для здійснення поточної господарської діяльності;

- аналіз та фінансовий контроль господарської діяльності, у тому числі аналіз фінансового стану підприємства, виявлення недоліків і прорахунків, визначення внутрішньогосподарських резервів збільшення виручки і прибутку, зниження собівартості продукції, підвищення рентабельності і поліпшення фінансової діяльності всієї фінансової установи.

Аналіз фінансового стану фермерського господарства в основному здійснюється за такими напрямками: аналіз динаміки складу та вартості майна, аналіз фінансової стійкості фермерського господарства, аналіз ліквідності балансу, комплексний аналіз та рейтингова оцінка фермерського господарства. Результати такого аналізу використовуються в процесі

фінансового планування та прогнозування та оперативної фінансової діяльності.

Оперативно-фінансова робота включає комплекс заходів, таких як мобілізація фінансових ресурсів, необхідних для реалізації продукції, забезпечення своєчасності розрахунків, виконання фінансових зобов'язань фермерського господарства перед бюджетом, соціальними позабюджетними фондами, постачальниками, працівниками підприємства, стягнення кредиторської заборгованості, отримання банківських кредитів; перерахування платежі до бюджету, погашення банківські кредитів та процентів за ними тощо [4].

Українські фермерські господарства діють відповідно до Закону України "Про фермерські господарства", який визначає, що фермерські господарства — це підприємництва громадян, які виявляють бажання виробляти товари, займатися їх переробкою та реалізацією. Як юридичні особи вони зобов'язані вести бухгалтерський облік і подавати звітність про результати своєї діяльності протягом фінансового року.

Облік господарства має певні особливості. Господарство веде бухгалтерський облік результатів своєї роботи та подає відповідним органам фінансову звітність, статистичну інформацію та інші відомості, передбачені законодавством України.

Фінансова робота фермерського господарства має свої особливості, серед яких варто виділити три аспекти [5]:

- бухгалтерський облік зазвичай веде власник фермерського господарства або один із членів фермерського господарства, але цим людям бракує відповідних знань бухгалтерського обліку фермерського господарства. Тому бухгалтерський облік має бути максимально спрощений.

- фермерські господарства характеризуються здійсненням певних специфічних господарських операцій, які не властиві іншим підприємствам: більшість засновників фермерського господарства не вносять майно до складеного капіталу, а лише надають права користування; члени фермерського господарства не отримують заробітної плати, а частку доходу фермерського господарства.

- господарство займається сільськогосподарською діяльністю. Отже, протягом облікового періоду господарство повинно враховувати всі облікові господарські деталі.

Дохід фермерського господарства формується шляхом вирахування з доходів від господарської діяльності матеріальних і прирівня-

них до них витрат і витрат на заробітну плату найманого персоналу. Дохід розподіляється по різним напрямкам, а саме: податки і збори на доходи, що зараховуються до відповідного бюджету, повернення кредитів, страхування, відрахування у кооперативні фонди, кооперативні платежі, виплата дивідендів, виплата частки пайового доходу. Порядок використання доходів кооперативу (об'єднання) встановлюється нормативно-правовими актами [6].

Планування доходів необхідне для формування планів прибутку від продажів продукції та визначення розміру запланованих платежів до бюджету. Від обґрунтованості та правильності розрахунків надходжень значною мірою залежить також реальність основних джерел надходжень і розмір запланованих прибутків.

Планування витрат — визначення ймовірності найбільш економного використання грошових ресурсів, матеріалів та праці на одиницю продукції. Зниження витрат на виробництво та розподіл є важливим фактором підвищення виробничої ефективності. Зменшення собівартості за рахунок розумної економії матеріалів, палива, сировини та живої праці дає можливість випустити велику кількість додаткової продукції, збільшуючи прибуток і рентабельність підприємства і створюючи реальні можливості для самофінансування. Значне зниження витрати на виробництво одиниці продукції є однією з причин зниження його ціни, тим самим прискорення оборотності оборотних коштів [7].

При плануванні витрат на виробництво і реалізацію продукції необхідно враховувати резерви зниження собівартості.

Метою фінансового планування і прогнозування є визначення потреб у фінансових ресурсах, необхідних підприємствам для виконання планів економічного і соціального розвитку, пошук резервів підвищення рентабельності та підвищення прибутковості підприємств.

Будь-яка правильно організована підприємницька діяльність, у тому числі й фермерське господарство, починається з планування правильного розподілу фінансових ресурсів у господарстві. Планування — це постійний процес. Плани необхідно переглядати з огляду на зміну цін, витрат та інших зовнішніх умов. При цьому необхідно враховувати особливості технології виробництва. Розподіл коштів необхідно планувати таким чином, щоб забезпечити рівномірний розподіл техніки і наявних трудових ресурсів протягом року, залучаючи менш зайнятих працівників і, навпаки, залучаючи їх тоді, коли це забезпечить зростання їхнього

доходу. Тому фінансове планування — шлях до успіху у фермерському господарстві. У процесі створення необхідних умов ефективності можна значно збільшити майбутні доходи фермерського господарства [8].

Аналіз та контроль фінансової діяльності фермерського господарства — це перевірка виконання фінансових, кредитних та касових планів, цільового використання коштів, платоспроможності підприємства тощо. Здійснюється шляхом перевірки фінансово-кредитних операцій на своєчасність і повноту, аналізу місячних, кварталних і річних балансів і звітів.

Фінансова робота фермерського господарства включає [9]:

- проведення необхідних розрахунків та відповідно надання рекомендацій керівництву господарства щодо розподілу наявних фінансових ресурсів між виробничими відділами та функціональними службами;

- розробка поточних та оперативних фінансових планів та фінансових документів для інших планів, знаходження резервів збільшення прибутку та акумулювання інших фінансових ресурсів для задоволення потреб в частині фінансування виробництва, капітальних вкладень та соціальних потреб;

- контроль за виконанням підрозділами фермерського господарства завдань фінансового плану та контроль за використанням фінансових ресурсів на невиробничі витрати;

- оперативний контроль за надходженням коштів від реалізації продукції (проекту, послуги), своєчасне вирішення претензій у сфері розрахунків з постачальниками та споживачами;

- забезпечення виконання господарством своїх фінансових зобов'язань перед бюджетом і своєчасна сплата податків та інших (неподаткових) платежів до бюджетних фондів, банків, постачальників, робітників і службовців;

- комплексний аналіз господарської діяльності господарства та його структурних підрозділів для визначення причин невиконання плану;

- вивчення національних та регіональних умов фінансового ринку для планування та прийняття рішень у сфері інвестицій.

Фінансова робота складається з процедур різної складності та відповідальності. Перший рівень — це прийняття фінансових рішень, виходячи з перспектив економічного розвитку та поточної діяльності, залучення джерел інвестицій та їх використання, реалізація фінансової політики. Другий рівень — здійснення фінансових розрахунків; оформлення фінансових документів; складання фінансової звітності тощо [10].

У фермерських господарствах без окремого фінвідділу фінансову роботу проводить фінвідділ (група) у складі бухгалтерії. На малих підприємствах функції фінансового контролера виконує головний бухгалтер або бухгалтер, якому доручено виконання цієї частини роботи. Дуже часто це одна і та ж людина.

До складу фінансового відділу можуть входити бухгалтерія, відділ планово-економічний, відділ праці та заробітної плати, відділ собівартості продукції, відділ фінансового обслуговування тощо. На вітчизняних підприємствах, які не мають самостійного відділу (фінвідділу), перераховані вище функції відносяться до виду корпоративної фінансової роботи і часто покладаються на бухгалтерів і юрисконсультів [11].

Водночас необхідно враховувати, що в ведення фермерського обліку є певні особливості, пов'язані з особливостями сільськогосподарського виробництва. Тому реєстр у Методичних рекомендаціях № 422 має бути доповнений та адаптований до конкретних обставин господарської діяльності в даній сфері. Сільське господарство — одна з головних ланок сучасного агропромислового комплексу України — має правильно функціонувати, а це неможливо без правильного обліку.

Тому, порівняно з іншими суб'єктами підприємницької діяльності, малі сільськогосподарські підприємства діють з метою отримання прибутку. Проте в умовах формування ринкових відносин цей результат, особливо в аграрній сфері, не завжди досяжний. Тому в концепції фінансових ресурсів необхідно враховувати, що навіть некомерційна діяльність є виправданою з точки зору досягнення стратегічних планів. Ефективність фінансування фермерського господарства залежить від стратегій формування ресурсів, які, у свою чергу, залежать від форм власності, типів географічного розміщення фермерського господарства та інших факторів впливу.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Без ефективного управління фінансовими ресурсами неможливий розвиток фінансових груп в умовах ринкових відносин. Фінансова робота, включаючи операційну, інвестиційну та фінансову діяльність, повинна проводитися в кожному фінансовому році. Здійснення фінансової роботи починається з формування фінансової служби (бухгалтерія). Фінансове плану-

вання здійснюють економісти та головні бухгалтери.

Планування фінансової діяльності здійснюється за допомогою різних методів економічного аналізу.

Фінанси малих сільськогосподарських підприємств, як і загальні фінанси, займають особливе місце в економічних відносинах. Їх особливість проявляється в тому, що вони завжди виступають у грошовій формі, мають розподільчий характер і відображають формування та використання різних видів доходів і накопичень суб'єктів господарювання сфери матеріального виробництва, держави та учасників невиробничої сфери.

Література:

1. Khalatur, S., & Dubovych, O. (2022). Financial engineering of green finance as an element of environmental innovation management. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 232—246. <https://doi.org/10.21272/mmi.2022.1-17>
2. Лупенко Ю. О., Саблук П. Т., Месель-Веселяк В. Я., Федоров М. М. Результати і проблеми реформування сільського господарства України. *Економіка АПК*. 2014. № 7. С. 26—38.
3. Малік М.Й., Забуранна Л.В. Перспективи розвитку підприємницької діяльності на сільських територіях України. *Економіка АПК*. 2015. № 8. С. 5—14.
4. Бандурка О.М., Коробов М.Я., Орлов П.І., Петрова К.Я. Фінансова діяльність підприємства: Підручник. — 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Либідь, 2003. 384 с.
5. Грабчук О.М., Бовсуновська Г.С. Теоретичні аспекти управління потенціалом підприємства. *Управління розвитком*. 2016. № 4. С. 150—155.
6. Масюк Ю.В. Проблеми фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств. Проблеми правового, фінансового та економічного забезпечення розвитку національної економіки: монографія за ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. Дніпро: Пороги, 2021. С. 187—194.
7. Водолазська О.А. Методологічні засади фінансового менеджменту суб'єктів підприємництва в умовах невизначеності. *Економічний аналіз*. 2018. Том 30. № 4. С. 82—87.
8. Алескерова Ю. В., Гурницька С. О. Організація фінансової роботи фермерського господарства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 2. С. 123—127.
9. Халатур С. М., Кубасова Є. М. Особливості фінансової діяльності підприємств сіль-

ськогосподарської галузі. Економіка та держава. 2017. № 8. С. 53—56.

10. Лиса, О. В. Фінансова безпека суб'єктів господарювання в сучасних умовах. Економічний аналіз: зб. наук. праць Тернопільський національний економічний університет. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету "Економічна думка", 2016. Том 26. № 1. С. 57—63.

11. Павленко О. П., Кожушко Д. В. Теоретичні аспекти оцінки фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств. Економічний простір: зб. наук. праць ПДАБА. Дніпро: Видав. дім Гельвентика, 2021. № 173. С. 76-80.

References:

1. Khalatur, S., & Dubovych, O. (2022), Financial engineering of green finance as an element of environmental innovation management. Marketing and Management of Innovations, vol.1, pp. 232—246. <https://doi.org/10.21272/mmi-2022.1-17>.

2. Lupenko, Y. O. Sabluk, P. T. Mesel-Veselyak, V. Ya. & Fedorov M. M. (2014), "Results and problems of agricultural reform in Ukraine", Ekonomika APK, vol. 7, pp. 26—38.

3. Malik, M.Y. & Ziburanna, L.V. (2015), "Prospects for the development of entrepreneurial activity in rural areas of Ukraine", Ekonomika APK, vol. 8, pp. 5—14.

4. Bandurka, O.M. Korobov, M.Ya. Orlov, P.I. & Petrova, K.Ya. (2003), Finansova diyal'nist' pidpryyemstva [Financial activity of the enterprise], Lybid, Kyiv, Ukraine.

5. Hrabchuk, O.M. & Bovsunovska, G.S. (2016), "Theoretical aspects of enterprise potential management", Upravlinnya rozvytkom, vol. 4, pp. 150—155.

6. Masiuk, Yu.V. (2021), "Problems of financial support of agricultural enterprises", Problemy pravovoho, finansovoho ta ekonomichnoho zabezpechennya rozvytku [Problems of legal, financial and economic support for the development of the national economy], Porohy, Dnipro, Ukraine, pp. 187—194.

7. Vodolazska O.A. (2018) Metodolohichni zasady finansovoho menedzhmentu subiektiv pidpryyemnytstva v umovakh nevyznachenosti [Methodological principles of financial management of business entities in conditions of uncertainty]. Ekonomichnyi analiz, vol. 30, No 4, pp. 82—87.

8. Aleskerova, Yu. V. & Gurnitska, S. O. (2018), "Organization of financial work of the farm economy", Ekonomichnyy visnyk Zaporiz'koyi

derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi, vol. 2, pp. 123—127.

9. Khalatur, S. M. & Kubasova, E. M. (2017), "Peculiarities of financial activity of agricultural enterprises", Ekonomika ta derzhava, vol. 8, pp. 53—56.

10. Lysa, O. V. (2016), "Financial security of economic entities in modern conditions", Ekonomichnyy analiz: zb. nauk. prats' Ternopil's'kyyu natsional'nyy ekonomichnyy universytet, vol. 26, No 1, pp. 57—63.

11. Pavlenko, O. P. & Kozhushko, D. V. (2021), "Theoretical aspects of assessing the financial stability of agricultural enterprises", Ekonomichnyy prostir: zb. nauk. prats' PDABA, vol. 173, pp. 76—80.

Стаття надійшла до редакції 04.11.2023 р.

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292